

POLSKA AKADEMIA NAUK
Instytut Historii

**KWARTALNIK
HISTORYCZNY**

ROCZNIK LXIV

Nr 3

PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE
WARSZAWA 1957

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

KWARTALNIK HISTORYCZNY

ROCZNIK LXIV
1957

PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE
WARSZAWA 1957

KOMITET REDAKCYJNY

Aleksander Gieysztor, Leon Grosfeld, Stanisław Herbst, Witold Kula,
Bogusław Leśnodorski — redaktor
Janina Żurawicka — sekretarz

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN
Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31
tel. 62051

PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE — DZIAŁ CZASOPISM
Warszawa 1, Krakowskie Przedmieście 79

<i>Nakład 2729+131</i>	<i>Oddano do składania 2.V.57</i>
<i>Arkuszy druk. 19,1 Ark. wyd. 29,25</i>	<i>Podpisano do druku 27.VII.57</i>
<i>Papier ilustracyjny 70 g 70×100 V kl.</i>	<i>Druk ukończono w sierpniu 57 r.</i>
<i>Cena zł 30.—</i>	<i>Zamówienie 157 B-28</i>

Warszawska Drukarnia Naukowa — Warszawa, śniadeckich 8

СОДЕРЖАНИЕ

Константы Гжибовски — Из истории понятия прогресса	3
Адам Прухник — Позиция Народной Демократии по отношению к русско-японской войне	21
Марьян Жиховски — Сельскохозяйственное поселение немецких колонистов в Королевстве Польском в тридцатых—шестидесятих годах XIX-го века	44
З. Ляндау — Диллоновский заем. К вопросу деятельности американских капиталов в Польше	79

ДИСКУССИИ И ПОЛЕМИКИ

Кароль Бучек — Примечания относительно права крестьян на землю в пястовской Польше	86
--	----

МАТЕРИАЛЫ

Стефания Ковальска — Бюджет рабочей семьи завода железных изделий в Бродях с 1865 года	100
--	-----

РЕЦЕНЗИОННЫЕ ЗАМЕТКИ И РЕЦЕНЗИИ

Книги Гуса о симонии и мемориал Оспророга — Владыслав Собоциньски	106
А. Неусыхин, Возникновение зависимого крестьянства в Западной Европе VI—VIII веков — Казимеж Тыменецки	111
F. Braudel, R. Romano, Navires et marchandises à l'entrée du port de Livourne (1547—1611) — Эдмунд Цесляк	116
H. Fleischhacker, Die politischen Begriffe der Partner von Perejeslav; O. E. Günther, Der Vertrag von Perejeslav im Widerstreit der Meinungen — Збигнев Вуйцик	119
М. Богуцка, Гданские очерки (XV—XVII в.) — Збигнев Бинеровски	122
Ксендз А. Кордецкий, Дневник осады Ченстохова 1655 г. — Адам Керстен	125
Инвентари шляхетских имений калишского уезда, т. I от XVI-го до половины XVIII-го в. — Антонина Кекова	135
Инвентари имений краковского воеводства 1567—1700 — Адам Пшибось	138
A. Klíma, Manufakturní období v Čechách — Мариа Богуцка	142
В. Куля, Очерки о мануфактурах в Польше XVIII-го в. — Мирослав Франциц, Гелена Мадурович	147
Галиция от первого раздела до Весны Народов (1772—1849). Избранные источники. Обработал М. Тырович — Стефан Кеневич	156
Т. Ляпковски, Начала рабочего класса Варшавы — Артур Эйсенбах, Ришард Колодзейчик	159

L. M. Casse, French Opinion on War and Diplomacy during the Second Empire — Ирена Кобердова	168
Die Vorgeschichte des Kulturkampfes. Bearbeitet von Adelheid Constabel mit einer Einleitung von Fritz Hartung — Генрик Верещицки	173
H. C. Meyer, Mitteleuropa in German Thought and Action 1815—1945, — Януш Паевски	175
Из истории Эльблонга. Коллективный труд под ред. К. Чарноцкого — Станислав Гершевски	182

ВОПРОСЫ МЕЖДУНАРОДНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

История славящины — обучение и исследования во Франции — Роджер Порталь	186
---	-----

НАУЧНАЯ ЖИЗНЬ В СТРАНЕ

О польскую национальную биографию — Казимеж Лепши	196
Из деятельности Научного Совета Института Истории ПАН	208
Дискуссия по II тому „Истории Польши“ — Кшиштоф Гронёвски	212
Люблинская научная среда — Юльош Вийом	223

НАУЧНАЯ ЖИЗНЬ ЗА РУБЕЖОМ

Международные и национальные биографические словари — Ирена Гомоля	233
Diogenes, années 1955 et 1956 — Бронислав Геремек	245
О французских послевоенных исследованиях по истории деревни XV—XVIII вв. — Анджей Вычаньски	252
Съезд немецких историков — Фриц Клейн	261
Семдесят лет со дня рождения Е. А. Косминского — Витольд Закшевски	269
Несколько замечаний по поводу научных поисков в Чехословакии — Ева Малечынська	271
После Кончины Анны М. Панкратовой	273

КОРРЕСПОНДЕНЦИЯ

Из трудов польско-немецкой исторической комиссии — Эрнст Гоффманн	275
*	
Статут Польского Исторического Общества	277
*	
Сокращения	285

SOMMAIRE

K o n s t a n t y G r z y b o w s k i — La notion de progrès dans son développement historique	3
A d a m P r ó c h n i k — „Narodowa Demokracja“ (Democratie-Nationale) et la guerre russo-japonaise	21
M a r i a n Ż y c h o w s k i — Les colons allemands dans le Royaume de Pologne (1830-60)	44
Z b i g n i e w L a n d a u — L'emprunt Dillon. Contribution à l'action du capital américain en Pologne	79

DISCUSSIONS ET POLEMIQUES

K a r o l B u c z e k — Observations sur le droit des paysans à la terre dans la Pologne des Piast	86
--	----

MATERIAUX

S t e f a n i a K o w a l s k a — Le budget d'une famille ouvrière aux établissements sidérurgiques à Brody en 1865	100
---	-----

CRITIQUE

Les livres sur la simonie de Hus et le mémorial d'Ostrosrog — Władysław Sobociński	106
A. J. Neusychin, Wozniknowienije zawisimogo křestianstwa w Zapadnoj Jevropie VI—VIII wiekow — Kazimierz Tymieniecki	111
F. Braudel, R. Romano, Navires et marchandises à l'entrée du port de Livourne (1547—1611) — Edmund Cieślak	116
H. Fleischhacker, Die politischen Begriffe der Partner von Perejeslav; O. E. Günther, Der Vertrag von Perejeslav im Widerstreit der Meinungen — Zbigniew Wójcik	118
M. Bogucka, Les essais de Gdańsk (XV—XVII) — Zbigniew Binerowski	121
L'Abbé A. Kordecki, Mémoires du siège de Częstochowa 1655 — Adam Kersten	125
Les inventaires des propriétés de la noblesse du district de Kalisz t. I du XVI à la moitié du XVIII siècle — Antonina Kęckowa	134
Les inventaires des biens fonciers de voïvodie de Cracovie 1567—1700 — Adam Przybós	138
A. Klime, Manufakturní období v Čechach — Maria Bogucka	142
W. Kula, Les essais sur les manufactures du XVIII siècle en Pologne — Mirosław Frančić, Helena Madurowicz	147

La Galicie depuis l'époque du premier partage de la Pologne au Printemps des Peuples (1772—1849). Choix des textes d'origine — de M. Tyrowicz — Stefan Kieniewicz	156
T. Łepkowski, Les débuts de la classe ouvrière de Varsovie — Artur Eisenbach, Ryszard Kołodziejczyk	159
L. M. Casse, French Opinion on War and Diplomacy during the Second Empire — Irena Koberdowa	163
Die Vorgeschichte des Kulturkampfes. Bearbeitet von Adelheid Constabel mit einer Einleitung von Fritz Hartung — Henryk Wereszycki	173
H. C. Meyer, Mitteleuropa in German Thought and Action 1815—1945 — Janusz Pajewski	175
De l'histoire d'Elbląg. Travail collectif, rédaction de K. Czarnocki — Stanisław Gierszewski	182

PROBLEMES DE LA COLLABORATION INTERNATIONALE

L'histoire slave — son enseignement et les études en France — Roger Portal	186
--	-----

VIE SCIENTIFIQUE DU PAYS

Pour la biographie nationale polonaise — Kazimierz Lepszy	196
Les travaux du Conseil Scientifique de l'Institut d'Histoire de l'APS	208
La discussion sur le II tome de l'„Istoria Polski“ — Krzysztof Groniowski	212
Le milieu scientifique de Lublin — Juliusz Wilaume	223

VIE SCIENTIFIQUE A L'ETRANGER

Les dictionnaires biographiques nationaux et internationaux — Irena Homola	233
Diogène, années 1955 et 1956 — Bronisław Geremek	245
Des recherches françaises d'après-guerre sur l'histoire rurale des XV—XVIII siècles — Andrzej Wyczański	252
Le congrès d'historiens allemands — Fritz Klein	261
70-ème anniversaire de la naissance de E. A. Kosmiński — Witold Zakrzewski	269
Quelques remarques au sujet des recherches scientifiques en Tchécoslovaquie — Ewa Maledczyńska	271
Après le décès de A. M. Pankratowa.	273

CORRESPONDENCE

Les travaux de la Commission Historique polono-allemande — Ernst Hoffmann	175
*	
Les status de la Société Historique Polonaise	277
*	
Résumés	283
*	

SPIS RZECZY

Konstanty Grzybowski — Z dziejów pojęcia postępu	3
Adam Próchnik — Stanowisko Narodowej Demokracji wobec wojny japońsko-rosyjskiej	21
Marian Żychowski — Osadnictwo rolnicze kolonistów niemieckich w Królestwie Polskim w latach trzydziestych-sześćdziesiątych XIX w. . .	44
Zbigniew Landau — Pożyczka dillonowska. Przyczynek do działalności kapitałów amerykańskich w Polsce	79

DYSKUSJE I POLEMIKI

Karol Buczek — Uwagi o prawie chłopów do ziemi w Polsce Piastowskiej	86
--	----

MATERIAŁY

Stefania Kowalska — Budżet rodziny robotniczej zakładów żelaznych w Brodach z roku 1865	100
---	-----

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

Książki o świętokupstwie Husa a memoriał Ostroroga — Władysław Sobociński	106
A. J. Neusychin, Wozniknowienije zawisimogo krestjanstwa w Zapadnoj Jewropie VI—VIII wiekow — Kazimierz Tymieniecki	111
F. Braudel — R. Romano, Navires et marchandises à l'entrée du port de Livourne (1547—1611) — Edmund Cieślak	116
H. Fleschacker, Die politischen Begriffe der Partner von Perejeslav; O. E. Günther, Der Vertrag in Perejeslav im Widerstreit der Meinungen — Zbigniew Wójcik	119
M. Bogucka, Szkice gdańskie (XV—XVII) — Zbigniew Binerowski	122
Ks. A. Kordecki, Pamiętnik oblężenia Częstochowy 1655 r. — Adam Kersten	125
Inwentarz dóbr szlacheckich pow. kaliskiego t. I od XVI do połowy XVIII w. — Antonina Keckowa	134
Inwentarze dóbr ziemskich woj. krakowskiego 1567—1700 — Adam Przyboś	138
A. Klima, Manufakturni období v Cechach — Maria Bogucka	142
W. Kula, Szkice o manufakturach w Polsce XVIII w. — Mirosław Frančić, Helena Madurowicz	147
Galicja od pierwszego rozbioru do Wiosny Ludów (1772—1849). Wybór tekstów źródłowych. Opracował M. Tyrowicz — Stefan Kieniewicz	155

T. Lępkowski, Początki klasy robotniczej Warszawy — Artur Eisenbach, Ryszard Kołodziejczyk	159
L. M. Casse, French Opinion on War and Diplomacy during the Second Empire — Irena Koberdowa	168
Die Vorgeschichte des Kulturkampfes. Bearbeitet von Adelheid Constabel mit einer Einleitung von Fritz Hartung — Henryk Wereszyccki	173
H. C. Meyer, Mitteleuropa in German Thought and Action 1815—1945 — Janusz Pajewski	175
Z dziejów Elbląga. Praca zbiorowa pod red. K. Czarnockiego — Stanisław Gierszewski	182

Z ZAGADNIEN WSPÓŁPRACY MIĘDZYNARODOWEJ

Historia Słowiańszczyzny — nauczanie i studia nad nią we Francji — Roger Portal	186
---	-----

ZYCIE NAUKOWE W KRAJU

O polską biografię narodową — Kazimierz Lepszy	196
Prace Rady Naukowej Instytutu Historii PAN	208
Dyskusja nad II t. „Historii Polści“ — Krzysztof Groniowski	212
Lubelskie środowisko naukowe — Juliusz Willaume	223

ZYCIE NAUKOWE ZA GRANICĄ

Międzynarodowe i narodowe słowniki biograficzne — Irena Homola	233
Diogenè, rocz. 1955 i 1956 — Bronisław Geremek	245
© francuskich badaniach powojennych nad historią wsi w XV—XVIII w. Andrzej Wyczański	252
Zjazd historyków niemieckich — Fritz Klein	261
70-lecie urodzin E. A. Kosminskiego — Witold Zakrzewski	269
Kilka spostrzeżeń w związku z poszukiwaniami naukowymi w Czechosłowacji — Ewa Maleczyńska	271
Po zgonie Anny M. Pankratowej	273

KORESPONDENCJA

Z prac Komisji Historycznej Polsko-Niemieckiej — Ernst Hoffmann	275
---	-----

*

Statut Polskiego Towarzystwa Historycznego	277
--	-----

*

Streszczenia w języku rosyjskim	285
Streszczenia w języku francuskim	291

WYDAWNICTWA INSTYTUTU HISTORII PAN

rok 1954

KONFERENCJA ŚLĄSKA INSTYTUTU HISTORII POLSKIEJ AKADEMII
NAUK. Wrocław 28.VI.—1.VI.1953.

Małowist Marian — STUDIA Z DZIEJÓW RZEMIOSŁA W OKRESIE KRY-
ZYSU FEUDALIZMU W ZACHODNIEJ EUROPIE w XIV i XV WIEKU

SUPLIKI CHŁOPSKIE XVIII WIEKU. wyd. *Janina Leskiewiczowa, Jerzy
Michalski*

rok 1955

AKTA SEJMIKOWE WOJEWÓDZTWA KRAKOWSKIEGO. wyd. *Adam Przy-
boś*, t. II. fasc. 2 1649—1860

AKTY POWSTANIA KOŚCIUSZKI. t. III wyd. *Włodzimierz Dzwonkowski,
Emil Kipa, Roch Morcinek*

Baumgart Jan — BIBLIOGRAFIA HISTORII POLSKIEJ ZA LATA 1950—1951
HISTORIA POLSKI. Makieta pod red. *Tadeusza Manteuffla* i in. t. I do
roku 1764

INWENTARZE DOBR SZLACHECKICH POWIATU KALISKIEGO t. I od XVI
do połowy XVII w. wyd. *Władysław Rusiński*

Kalabiński Stanisław — ANTYNARODOWA POLITYKA ENDECJI W REWO-
LUCJI 1905—1907

Kronenberg Leopold — LISTY LEOPOLDA KRONENEBERGA DO MIECZY-
SŁAWA WALIGÓRSKIEGO Z 1863 ROKU. Przygotował do druku *Ste-
fan Kieniewicz*

KSIĘGI REFERENDARII KORONNEJ Z DRUGIEJ POŁOWY XVIII WIEKU
wyd. *Antoni Keckowa, Władysław Patucki* t. I 1768—1780

Manteuffel Tadeusz — PAPIESTWO I CYSTERSI

MATERIAŁY DO DZIEJÓW SEJMU CZTEROLETNIEGO, t. I opracował
Janusz Woliński, Jerzy Michalski, Emanuel Rostworowski

Pietrzak-Pawłowska Irena — KRÓLESTWO POLSKIE W POCZĄTKACH
IMPERIALIZMU. 1900—1905.

LA POLOGNE AU X-e CONGRES INTERNATIONALE DES SCIENCES HI-
STORIQUES A ROME

Ryszka Franciszek, Ziemia Stanisław — DWA DZIESIĘCIOLECIA „HUTY
KOŚCIUSZKO“

WYDAWNICTWA INSTYTUTU HISTORII PAN

rok 1956

Grosfeld Leon — POLSKIE REAKCYJNE FORMACJE WOJSKOWE W ROSJI
W 1917—1919

Heck R., Leszczyński J. — URBARZE DÓBR ZAMKOWYCH OPOLSKO-
RACIBORSKICH

HISTORIA POLSKI. Makieta t. II

Kalabiński Stanisław — CARAT I KLASY POSIADAJĄCE W WALCE Z RE-
WOLUCJĄ 1905—1907 W KRÓLESTWIE POLSKIM

Kula Witold — Z DZIEJÓW MANUFAKTURY W XVIII WIEKU

Łepkowski Tadeusz — POCZĄTKI KLASY ROBOTNICZEJ WARSZAWY

MATERIAŁY DO DZIEJÓW CHŁOPA WIELKOPOLSKIEGO W DRUGIEJ
POŁOWIE XVIII WIEKU wyd. *Janusz Deresiewicz* t. I

MATERIAŁY Z SESJI POMORSKIEJ

ODRODZENIE I REFORMACJA W POLSCE T. I.

Wawrzyńczyk Alina — STUDIA Z DZIEJÓW HANDLU POLSKI Z WIELKIM
KSIĘSTWEM LITEWSKIM I ROSJĄ W XVI WIEKU

w przygotowaniu

Baumgart Jan — BIBLIOGRAFIA HISTORII POLSKIEJ ZA ROK 1954

KSIEGA SZWEDZKA t. I

STUDIA ŹRÓDŁOZNAWCZE t. I

Cena zł 20.—